

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

YAVAŞ VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

(Başvuru No. 36366/06)

KARAR

STRAZBURG

5 Mart 2019

Kararın Kesinleştiği Tarih:

24.06.2019

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kesinleşmiştir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2019. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Yavaş ve diğerleri / Türkiye davasında,

Başkan

Robert Spano,

Hâkimler

Paul Lemmens,

Işıl Karakaş,

Valeriu Griţco,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Ivana Jelić,

Darian Pavli,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire olarak toplanarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("İkinci Bölüm") 5 Şubat 2019 tarihinde gerçekleştirilen kapalı müzakereler sonucunda aşağıdaki kararı vermiştir:

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan davanın (başvuru No. 36366/06) temelinde, isimleri ve doğum tarihleri bu kararın ekindeki listede yer alan on iki Türk vatandaşının ("başvuranlar"), İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, 1 Eylül 2006 tarihinde Mahkeme'ye yapmış olduğu başvuru bulunmaktadır.

2. Başvuranlar, İstanbul Barosuna bağlı Avukat F. Ozan ve B. Ozan tarafından temsil edilmişlerdir. Türk Hükümeti ("Hükümet") ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

3. Başvuranlar, özellikle emekliye ayrılımları sırasında belirlenen miktara göre emeklilik maaşlarının miktarının düşürülmesi nedeniyle

Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

4. Başvuru, 10 Eylül 2009 tarihinde, Hükümete bildirilmiştir.

OLAY VE OLGULAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

A. Davanın Başlangıcı

5. Başvuranlar, uzun yıllar boyunca bir sigorta kuruluşu olan Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'nde işçi olarak görev yapmışlardır.

İnternet sitesindeki mevcut bilgilere göre (<https://www.ankarasigorta.com.tr/Default.aspx?id=2>), Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi 1936 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuştur; Şirketin hissedarları çoğunlukla bankalar ve bir sigorta şirkettir. Söz konusu hissedarlar şunlardır: Türkiye İş Bankası, Etibank, Adapazarı Türk Ticaret Bankası ve Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi. Başvuranlar, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesine ("506 sayılı Kanun") dayanarak, 1963 yılında 506 sayılı Kanun kapsamında kurulan ve Sosyal Sigortalar Kurumu ve Emekli Sandığı gibi bu alandaki başlıca kurumlarla aynı görevi yerine getirmeyi amaçlayan Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Memur ve Hizmetlileri Sağlık ve Emekli Sandığı'na ("Sağlık ve Emekli Sandığı") bağlıdır.

6. Başvuranlar, birçok hizmet yılı boyunca, Sağlık ve Emekli Sandığına ilişkin Yönetmeliğin III. Bölümündeki 4. maddesi uyarınca, "506 sayılı Kanun'un 78. maddesinde belirtilen üst sınırın iki katı daha fazla" sosyal sigorta aidatı ödemişlerdir. Başvuranlar, bu nedenle, Sağlık ve Emekli Sandığına ilişkin Yönetmeliğin 58. b) maddesi uyarınca, ek sosyal sigorta

aidatları karşılığında - 506 sayılı Kanun'un 61. maddesine dayanarak hesaplanan - "tamamlayıcı emekli aylığı" alma hakkına sahip olmuşlardır.

7. 1990 yılında, Etibank'ın hisselerdeki payı %85'e çıkmıştır ve 14 Nisan 1993 tarihinde, Bakanlar Kurulu'nun kararıyla, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi söz konusu Bankaya bağlanmıştır. 26 Eylül 1997 tarihinde, özelleştirme kapsamında, Etibank'ın hisselerinin satılmasına karar verilmiştir. 20 Nisan 2000 tarihinde, bu paylar Polis Bakım ve Yardım Sandığı ve Özelleştirme İdaresi tarafından satın alınmıştır. Bugün, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi yüz elli işçi çalıştırmakta olup, yedi bölge müdürlüğü ve bin şubesi bulunmaktadır.

8. Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'nin Genel Kurulu, 14 Kasım 2001 tarihinde, Sağlık ve Emekli Sandığının 105 aktif üyesinin ve 180 emeklisinin bulunduğunu ve bütçe açığının 7.536.874.462.160 eski Türk Lirası (TRL¹ - olayların meydana geldiği tarihte yaklaşık olarak 5.753.340 avro (EUR) değerinde olduğunu tespit etmektedir. Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'nin Genel Kurulu, 31 Aralık 2001 tarihinden itibaren, emekli aylıkları ve sosyal güvenlik yardımlarının 506 sayılı Kanun ile öngörülen sınırlamalar içerisinde verilmesine karar vermiştir.

9. Bakanlar Kurulu'nun 20 Aralık 2001 tarihli kararıyla, 506 sayılı Kanun'un ek 36. maddesi uyarınca, Sağlık ve Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmiştir.

10. Sosyal Sigortalar Kurumu, 1 Şubat 2002 tarihinden itibaren, başvuranların emekli maaşlarını "intibak" ile düşürmüştür.

B. Birinci Gruptaki Başvuranlar İle İlgili Yargılama

11. Birinci gruptaki başvuranlar (Gökay Yavaş, Ayşe Kamuran, Yılmaz Anakoç, Ahsen Çalışkan, Ahmet Ay ve Müjgan Dayıoğulları) 3 Temmuz

1. Eski Türk Lirası'nın (TRL) yerine geçen Türk Lirası (TRY), 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1 TRY, 1 milyon TRL'ye tekabül etmektedir.

2002 tarihinde, emeklilik maaşlarının intibakının iptali ve yeniden tanımlanma şeklinin belirlenmesi için İstanbul İş Mahkemesine dava açmışlardır. İkinci gruptaki başvuruların davaları dört kuruluşa yöneliktir. Söz konusu kuruluşlar şunlardır: Sosyal Sigortalar Kurumu, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi, Özelleştirme İdaresi ve Polis Bakım ve Yardım Sandığı. İkinci gruptaki başvurular ayrıca, ödenen yeni miktar ile başlangıçtaki hesaplama yöntemine karşılık gelen miktar arasındaki farkın yanı sıra, uğradıkları zararın miktarı nedeniyle tazminat talep etmişlerdir. Yargılama sırasında, birinci gruptaki başvurular taleplerini intibak konusuyla sınırlandırmışlardır. Dava, İstanbul 4. İş Mahkemesinde ("4. İş Mahkemesi") görülmüştür.

12. 4. İş Mahkemesi, 7 Mayıs 2003 tarihinde, birinci gruptaki başvuruların emeklilik maaşlarının Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından intibakı ile ilgili taleplerini kabul etmiştir. 4. İş Mahkemesi, diğer üç kuruluş yönünden davanın husumet nedeniyle reddine ve davanın geri kalan kısmı ile ilgili olarak karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. 4. İş Mahkemesi, öncelikle, başvuruların söz konusu Sandığa bağlı olmaları hususunun taraflar arasında tartışma konusu olmadığını; başvuruların 506 sayılı Kanun'un 78. maddesinde belirtilen üst sınırdan iki kat daha fazla sosyal sigorta aidatı ödediklerini; başvuruların gerekli bütün şartları yerine getirdiklerini ve bu kanunun öngördüğü seviyenin iki katı daha fazla emekli maaşı alma hakkını elde ettiklerini; ardından, Bakanlar Kurulu kararı ile Sağlık ve Emekli Sandığının tüm alacakları ve borçları ile Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredildiğini ve bunun sonucunda başvuruların Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından emekli maaşlarının "intibaktan" sonra düşürüldüğünü tespit etmiştir. 4. İş Mahkemesi, daha sonra Sosyal Sigortalar Kurumu'nun eyleminin kazanılmış hakların dokunulmazlığı ilkesine aykırı olduğu kanaatine varmıştır. Bu konuyla ilgili hükümler uyarınca, söz konusu Sandığın üyeleri iki kat daha fazla aidat ödemişlerdir ve karşılığında iki kat daha yüksek bir emekli maaşı almayı hak etmişlerdir.

Başvuranlar taahhütlerini yerine getirdikleri için, daha sonra meydana gelen devir veya diğer tedbirler nedeniyle, emekli maaş alma haklarının özüne zarar vermek artık mümkün değildi. Üstelik, devir işleminin tüm alacak ve borçlarla gerçekleştiği ve açığın, daha sonra iadesi için Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'ne karşı dava açan Devlet Hazinesi tarafından kapatıldığı dosyada yer alan unsurlardan açıkça anlaşılmaktadır. 4. İş Mahkemesi, ek bir unsur belirtmektedir: Sosyal sigortalar mevzuatı, devredilen sandıklardan emekli olan kişilerin emeklilik maaşlarını aynen korumalarını engellememektedir.4. İş Mahkemesi, başvuranların emeklilik maaşlarının bu devir sonrasında azalmasının, kazanılmış haklara saygı ilkesine aykırı olduğu ve giderler ve gelirler arasındaki dengeye riayet edilmesini vurgulayan sosyal sigortalar hukukunun temel ilkesini ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

13. Yargıtay, 27 Aralık 2004 tarihinde mahkemenin esas hakkındaki kararını bozmuştur. Yargıtay, kararın gerekçesinde, davalı taraflardan biri olan Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketinin, personelinin tamamı için bir yardımlaşma sandığı, yani Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Memur ve Hizmetlileri Emekli Sandığı Vakfı'nı kurduğunu; 26 Temmuz 1983 tarihinde değiştirildiği üzere Sağlık ve Emekli Sandığının kurucu belgesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemenin 36. maddesinin hükümlerine göre, 506 sayılı Kanun'un 60. maddesi uyarınca üyelerine bir emeklilik maaşı verileceğini; aynı Kanun'un 38 ve 61. maddelerinin emeklilik maaşlarını hesaplama yöntemini tanımladığını; Sağlık ve Emekli Sandığının emeklilerinin söz konusu son iki maddeye göre hesaplanan emeklilik maaşlarının, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun eşdeğer durumundaki emeklilerine göre daha yüksek olduğunu tespit etmektedir.

Yargıtay, daha sonra, Sağlık ve Emekli Sandığının üyelerinin daha yüksek emekli maaşları almaları sebebiyle, 26 Temmuz 1995 tarihinde değiştirildiği üzere sandığın kurucu belgesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemenin 15. maddesinin sandığın bütçesinin bir açık gösterdiği

durumlarda tedbirler öngördüğünü gözlemlemektedir. Bu madde, ilk olarak, aidatların yükseltileceğini; bütçe açığı sorununun çözülmemesi durumunda, sosyal sigortalar hakkındaki kanunlarla öngörülen güvencelerin altına düşmemek şartıyla, Sağlık ve Emekli Sandığının aktif üyelerine ve emeklilere sağladığı hizmet düzeyinin indirilebileceğini; tüm bu tedbirlere rağmen, sorunun hala çözülmemesi halinde, sigorta şirketinin idari kurulunun gerekli kararları alacağını öngörmektedir.

Yargıtay kararında ayrıca, Sağlık ve Emekli Sandığının kurucu belgesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemenin 36. Maddesinde, sigorta şirketinin idari kurulunun fesih ve tasfiye kararı aldığı durumlarda, ilgili her bireyin özel durumunu dikkate alan bir sigorta uzmanı tarafından hazırlanan bir teknik rapora göre, açığın kalan kısmının, aktif üyeler ve emekli üyeler arasında eşit olarak paylaşılacağını düzenlendiği belirtilmiştir.

Yargıtay, son olarak, bütçedeki açık nedeniyle, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'nin Yönetim Kurulunca emekli maaşlarının 506 sayılı Kanun ile belirlenen sınırlamalar kapsamında ödenmesine karar verildiği; bütçe açığının 7.536.874.462.160 Türk lirası (TRL) (yani, olayların meydana geldiği dönemde 5.753.340 Avro (EUR) olduğu; 506 sayılı Kanun'un Ek 36. maddesinin 3. fıkrasına göre, devredilen sandıkların üyelerinin emekli maaşlarının intibakı hususunun ilgili bakanlıkların ve kamu kurumlarının sorumluluğunda olduğu sonucuna varmaktadır. Bu durumda, söz konusu maaşlar ilgili hükümlere göre yeniden tanımlanmıştır ve herhangi bir kazanılmış hak bulunmamaktadır.

14. 4. İş Mahkemesi, 17 Mayıs 2005 tarihli kararında bozmaya uymamış ve daha önce verdiği kararda direnmiştir. 4. İş Mahkemesi, aynı iddialara dayanmaktadır ve emeklilik maaşının düşürülmesinin Medeni Kanunun 2. maddesinde belirtilen iyi niyet ilkesine de aykırı olacağını eklemektedir.

15. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27 Aralık 2004 tarihli bozma kararını veren Dairenin kararındaki hususları yineleyerek, 21 Eylül 2005 tarihinde bu kararı bozmuştur.

16. 4. İş Mahkemesi, 21 Aralık 2005 tarihli kararla, başvuruların taleplerini reddetmiştir.

17. Yargıtay, 7 Mart 2006 tarihinde, başvurular tarafından yapılan temyiz başvurusunu reddetmiştir.

C. İkinci Grup Başvurular İle İlgili Yargılama

18. İkinci gruptaki başvurular (Tahsin Yağmur, Dursun Yağmur, Salih Tuzculu, Erol Arık ve Güler Canikoğlu) 11 Aralık 2002 tarihinde ve (Ahmet Ballıoğlu) 16 Ocak 2003 tarihinde, emeklilik maaşlarının intibakının iptali ve yeniden tanımlanma şeklinin belirlenmesi için İstanbul İş Mahkemesinde dava açmışlardır. İkinci gruptaki başvuruların davaları dört kuruluşa yönelikti. Söz konusu kuruluşlar şunlardır: Sosyal Sigortalar Kurumu, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi, Özelleştirme İdaresi ve Polis Bakım ve Yardım Sandığı. İkinci gruptaki başvurular ayrıca, ödenen yeni miktar ile başlangıçtaki hesaplama yöntemine karşılık gelen miktar arasındaki farkın yanı sıra, uğradıkları zararın miktarı nedeniyle tazminat talep etmişlerdir. Yargılama sırasında, birinci gruptaki başvurular, taleplerini intibak konusuyla sınırlandırmışlardır. 11 Aralık 2002 tarihinde açılan davalar, İstanbul 8. İş Mahkemesine ("8. İş Mahkemesi") ve 16 Ocak 2003 tarihinde açılan davalar İstanbul 2. İş Mahkemesine ("2. İş Mahkemesi")ne taşınmışlardır.

19. Belirtilmeyen tarihlerde, 8 ve 2. İş Mahkemeleri, başvuran Gökay Yavaş tarafından açılan ve 4. İş Mahkemesinde derdest olan davanın sonucunu beklemeye karar vermişlerdir.

20. 8. İş Mahkemesi, Yargıtay'ın 27 Aralık 2004 tarihinde verdiği karardaki hususları yineleyerek, ikinci gruptaki başvuruların, (Tahsin Yağmur, Dursun Yağmur ve Salih Tuzculu) 30 Kasım 2005 tarihinde ve (Erol Arık ve Güler Canikoğlu) 16 Şubat 2006 tarihinde, taleplerini reddetmiştir.

21. 2. İş Mahkemesi, 21 Aralık 2005 tarihinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 21 Eylül 2005 tarihinde verdiği kararda yer alan hususları yineleyerek, Ahmet Ballıoğlu'nun talebini reddetmiştir.

22. Yargıtay, 7 Mart 2006 tarihinde, başvurular tarafından yapılan temyiz başvurusunu reddetmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK KURALLARI VE UYGULAMASI

23. 17 Temmuz 1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanun'un geçici 20. maddesi, bankalar, sigorta şirketleri, ticaret ve sanayi odaları ve borsalar gibi kuruluşlar tarafından kurulan ve bu alanda faaliyet gösteren sandıkların statüsünü düzenlemektedir. Bu maddenin ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

" Bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları,borsalar veya bunların teşkil ettikleri birlikler personelinin malûllük, yaşlılık ve ölümlerinde yardım yapmak üzere, bu kanunun yayımı tarihine kadar tesis veya dernek olarak kurulmuş bulunan sandıklar, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde:

a) ilgili bulundukları banka, sigorta şirketi, reasürans şirketi, ticaret odası, sanayi odası, borsa veya bunların birliklerinin bütün personelini kapsayacak,

b) Bu personelin, iş kazalarıyla meslek hastalıkları, hastalık, analık, malûllük, yaşlılık ve ölüm, eşlerinin analık, eş ve çocuklarının hastalık hallerinde, en az bu kanunda belirtilen yardımları sağlayacak,

c) Sandıkların statülerine tabi personelin bu madde şümulüne giren banka, sigorta şirketi, reasürans şirketi, ticaret odası, sanayi odası, borsa veya bunların birliklerinden birinden diğerine geçmesi halinde bu gibi personelin kendi sandıklarındaki müktesep haklarının da diğer ilgili sandığa veya aralarında kuracakları müşterek bir sandığa intikalini temin edecek

Birer tesis haline getirildiği ve bunu tevsik eden statülerini, bu kanunun yayımı tarihinden en geç altı ay içinde Çalışma Bakanlığına verdikleri takdirde, bu teşekküllerin ve sandıkların personeli işbu kanunun uygulanmasında sigortalı sayılmazlar.

YAVAŞ VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

Şu kadar ki, bu sandıkların statüleri ve statü değişiklikleri Çalışma Bakanlığınca onaylanmak suretiyle tekemmül eder. Mali durumları da Çalışma, Maliye ve Ticaret Bakanlıklarınca müşterek kontrol ve murakabe edilir. Mali durumlarının kontrol ve murakabesi sonunda alınmasına bu Bakanlıklarca müştereken lüzum gösterilecek tedbirleri, sandıklar ve ilgili bulundukları teşekküller yerine getirmekle yükümlüdür. "

24. Bu kanunun ek 36. maddesi, sandıkların tüm alacak ve borçlarıyla birlikte Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesini düzenlemektedir.

Bu maddenin birinci fıkrasına göre, Bakanlar Kurulu, bulunduğu mali duruma göre, artık üyelerine sosyal güvenlik yardımlarını ödeyemeyeceği durumda, bir sandığın tüm alacak ve borçları ile birlikte Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesine karar vermeye yetkilidir. Söz konusu maddenin 3. fıkrası aşağıdaki şekildedir:

" Devredilen sandıklardan yararlanan personelin hizmet yılları ve primleri ödenmek veya ödenmiş olmak suretiyle, 17/7/1964 tarihli, 506 Sosyal Sigortalar Kanununa göre emsallerine uygun olarak intibaklarının yapılması da dahil olmak üzere, devire ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken belirlenir. "

25. 506 sayılı Kanun'un geçici 34 ve 35. maddeleri emeklilik maaşlarının artışını ve aynı zamanda üst sınıra intibakı hususunu düzenlemektedir.

Geçici 34. maddeye göre, kaza ve hastalık halinde, İş Kanunu uyarınca para yardımlarının miktarı asgari ücrete göre belirlenen miktardan daha düşük olamaz.

Geçici 35. madde, diğerleri arasında, emekli maaşları için bir üst sınır öngörmektedir.

26. Aynı kanunun geçici 36. maddesine göre, Sosyal Sigortalar Kurumuna devredilen sandıkların üyelerine de geçici 34 ve 35. Maddeler uygulanır.

27. Bu kanunun ek 38. maddesi ve 61. maddesi emekli maaşlarının hesaplama şeklini tanımlamaktadır.

28. Aynı kanunun 96. maddesi emekli maaşlarının asgari düzeyini düzenlemektedir.

Bu maddeye göre, söz konusu Kanun uyarınca tahsis edilecek emekli maaşları, bu Kanunun 78. maddesi uyarınca belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırının aylık tutarının %35'inden daha az olamaz.

29. Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Sandığının, 26 Temmuz 1983 tarihinde değiştirildiği üzere ve Yargıtayın verdiği kararda özetlenen ve başvuranlar tarafından bir itiraz konusu olmayan, kurucu belgesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemenin 36. maddesine göre, sigorta şirketinin idari kurulunun fesih ve tasfiye kararı aldığı durumlarda, ilgili her bireyin özel durumunu dikkate alan bir sigorta uzmanı tarafından hazırlanan bir teknik rapora göre, açığın kalan kısmı aktif üyeler ve emekli üyeler arasında eşit olarak paylaşılacaktır.

30. Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketinin Sandığının, 26 Temmuz 1995 tarihinde değiştirildiği üzere ve Yargıtayın verdiği kararda ve davalı tarafın iç hukukta sunduğu görüşlerde özetlenen ve başvuranlar tarafından bir itiraz konusu olmayan, kurucu belgesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemenin 15. maddesine göre, sandığın bütçesinde açık meydana gelmesi durumunda bazı tedbirler öngörülmektedir. Bu madde, ilk olarak, aidatların yükseltileceğini; bütçe açığı sorununun çözülmemesi durumunda, sosyal sigortalar hakkındaki kanunlarla aktif üyeler ve emekliler için öngörülen güvencelerin altına düşmemek şartıyla, sandığın aktif üyelerine ve emeklilere sağladığı hizmet düzeyinin indirilebileceğini; tüm bu tedbirlere rağmen, sorunun hala çözülmemesi halinde, sigorta şirketinin idari kurulunun gerekli kararları alacağını öngörmektedir.

31. 31 Mayıs 2006 tarihinde, genel olarak sigorta sandıklarının Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesine ilişkin hükümler içeren yeni 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu yürürlüğe girmiştir.

YAVAŞ VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

5510 sayılı Kanuna eklenen geçici 20. maddeye göre, bankalar, sigorta şirketleri, ticaret ve sanayi odaları ve borsalar veya bunların teşkil ettikleri birlikler personeli için kurulan sandıkların iştirakçileri, Sosyal Güvenlik Kurumu'na devredilmiş ve bu Kanun kapsamına dahil edilmişlerdir.

Olayların meydana geldiği tarihte ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi tarafından diğerlerinin yanı sıra, sandıkların devredilmesinin, Anayasa hükümlerine uygun olmadığı konusunda başvuru Anayasa Mahkemesi, bu konuda 30 Mart 2011 tarihinde karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, devir işlemlerini düzenleyen geçici 20. Maddenin, devir ile ilgili kişilerin sosyal sigorta haklarını kaldırmamış olması sebebiyle, Anayasaya aykırı olmadığını tespit etmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. SÖZLEŞME'YE EK 1 NO.LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

32. Başvuranlar, emekli aylıklarının miktarının, sandıklarının genel emekli aylığı rejimine tabi olması sonrasında, emekliye ayrıldıkları tarihte düzenlenen miktara göre azaltılmış olmasının, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca güvence altına alınan mülkiyete saygı haklarına zarar verdiğini ileri sürmektedirler. Söz konusu madde aşağıdaki şekildedir:

"Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para

cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka hâlel getirmez. "

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

33. Mahkeme, bu şikâyetin, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrası anlamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka herhangi bir kabul edilemezlik gerekçesinin bulunmadığını tespit ederek, kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların İddiaları

A) Başvuranlar

34. Başvuranlar, Sağlık ve Emekli Sandığının statüsü, yapılan denetim ve devrin mali durumları üzerindeki etkisi ile ilgili olarak, aşağıdaki şekildeki gibi özetlenebilecek iddialar ileri sürmektedirler:

- Sağlık ve Emekli Sandığı, sosyal sigorta alanında çalışan diğer ana kurumlarla aynı görevi yerine getirmek için kurulmuştur; dolayısıyla kamu kurumu statüsüne sahiptir.

- Üç Bakanlık, yani Çalışma, Maliye ve Ticaret Bakanlıkları, denetim görevlerinde başarısız olmuşlardır. Başvuranlara göre, düzenli olarak denetim yapmış olsalardı, Sağlık ve Emekli Sandığı böyle bir açığa ulaşmazdı. Her halükarda, başvuranlara göre, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Devlet Hazinesi'ne, 7.536.874.462.160 TRL (yani olayların meydana geldiği tarihte 5.753.340 Avro) tutarındaki bütçe açığını ödemiştir.

- Başvuranlar, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketinin kamu hisselerinin satışı ve sandıklarının Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesi nedeniyle, emeklilik maaşlarının neredeyse yarısını kaybetmişlerdir;

- Yukarıdaki olay ve olgulardan dolayı, başvuranların finansal durumları kötüye gitmiştir; ayrıca, yerel mahkemeler önünde masraf ve giderlere katlanmak zorunda kalmışlardır.

Başvuranlar, 506 sayılı Kanun ile belirlenen maaş seviyesinin iki katı daha fazla emeklilik maaşına hak kazanabilmek için gereken tüm koşulları yerine getirdiklerini; ancak sandıklarının devri nedeniyle, emekli maaşlarının, Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından "intibak" edildikten sonra düşürüldüğünü; devir işleminin tüm alacak ve borçlarla yapıldığını ve açığın, daha sonra geri ödemesi için Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'ne karşı dava açan Hazine tarafından kapatıldığını ileri sürmektedirler.

35. Başvuranlar için, söz konusu devri takiben emeklilik maaşlarının düşürülmesi, kazanılmış haklara saygı gösterilmesi ilkesine aykırıdır ve Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi tarafından korunan haklarına yasa dışı ve orantısız bir ihlal teşkil etmektedir.

b) Hükümet

36. Sağlık ve Emekli Sandığının statüsü, devirden önceki durumu, yapılan denetim ve alınan tedbirler ile ilgili olarak Hükümetin iddiaları aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

- Sandığın statüsü ile ilgili olarak, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici maddesi kapsamında kurulan özel bir sandıktır;

- Emeklilere maaşlarını ödeyebilecek böyle bir sandık için, aidatlarını ödeyen aktif sigortalıların sayısının emeklilerin sayısından fazla olması gerekmektedir; bu durumda, Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredildiği sırada, Sandık 105 aktif üyeyi ve 180 emekliyi kapsamaktadır; üstelik, Sandığın başka hiçbir geliri olmamıştır; dolayısıyla emekli maaşlarının ödenmesini sağlamak, devirden önce Sandık için imkânsız hale gelmiştir;

- Mali durumları gereği sosyal güvenlik yardımlarını artık ödeyemeyen sandıklar hakkında alınacak önlemlerle ilgili olan 506 sayılı Kanun'un Ek 36. maddesi, söz konusu sandıkların yetkili organları tarafından alınan bir

kararın ardından Bakanlar Kurulu'nun, tüm varlıkları ve yükümlülükleri ile birlikte bir sandığın Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesine karar vermeye yetkili olduğunu belirlemektedir;

- Sandığın kurucu belgesinin değiştirilmesine ilişkin düzenlemenin 15. maddesi, bütçe açığının olduğu durumlarda alınacak önlemleri öngörmektedir. Aynı kanunun fesih ve devir kararına ilişkin 36. maddesi, emekli maaşlarının, 506 sayılı Kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, Sosyal Sigortalar Kurumu sigortalıları arasındaki benzer durumlar dikkate alınarak, intibak sonrası ödeneceğini öngörmektedir;

- Söz konusu Sandık, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesi uyarınca Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında görevli olan müfettişlerin denetimine tabii tutulmuştur; bu denetimler sonrasında, 1999 yılında sandığın alacak-borç oranı göz önüne alındığında 1998 yılına kıyasla olumsuz bir durum sergilediği belirtilmiştir; 2000 yılında harcamaların karşılanma oranı % 20 olmuştur; dolayısıyla, 1998 ila 2000 yılları arasında sandık ana sermayesini kaybetmiştir ve herhangi bir iyileştirme mümkün olmamıştır. Müfettişler, Sandığın yükümlülüklerini yerine getirmede yetersiz kaldığı ve dolayısıyla Sandığın, üyelerinin haklarını korumak için Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır.

37. Hükümete göre, başvuruların emeklilik maaşındaki düşüş üye oldukları Sandığın bütçe açığı durumunun bir sonucudur. Söz konusu Sandık taahhütlerini yerine getirmede yetersiz kalmıştır. Sandığın Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmesinin amacı, başvuruların ve sandığın diğer üyelerinin olası kaybını mümkün olduğunca sınırlamaktır. Hükümet, Sandığın Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından devralınmaması durumunda, başvuruların emeklilik yardımlarından ve çeşitli sosyal yardımlardan yararlanmaktan yoksun bırakılabilecekleri kanaatindedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun müdahalesi bu nedenle başvuruların mülkiyetine saygı haklarına bir ihlal teşkil etmeyip; bu müdahalenin,

Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında, ilgililerin mülklerinin tamamen kayba uğramasını engellemiştir. Söz konusu müdahale, başvuranların emekli maaşlarındaki toplam ya da önemli kayıplara karşı bir güvence olmuştur.

Başka bir deyişle, Hükümete göre, özel bir sigorta şirketine (Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi Memur ve Hizmetlileri Sağlık ve Emekli Sandığı) üye olmak, başvuranlara Devlet tarafından ödenecek tam bir emeklilik maaşı hakkı vermezdi. Sonuç olarak, Sandığın Sosyal Sigortalar Kurumu'nun müdahalesini talep etmesi ve Kurumun müdahale etmeyi kabul etmesi, bir müdahale değil de, daha ziyade yakın tehdit altında olan özel emeklilikleri güvence altına almak için tasarlanmış yeni bir sosyal tedbir teşkil etmektedir.

38. Hükümet, Mahkemenin İhtihadına atıfta bulunarak, emekli maaşlarının intibak tedbirinin yani somut olaydaki ihtilaf konusu müdahalenin, 506 sayılı Kanun'un Ek 36. maddesine dayandığını belirtmiştir. Hükümete göre, bu müdahale yasaldı, başvuranların mülkiyetlerine saygı haklarını korumayı amaçlamaktaydı ve başvuranların toplam gelirlerinin ve sosyal faydaların tamamını kaybetmelerini engellemesinden dolayı orantılıydı.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

a) Genel ilkeler

39. Mahkeme, bir başvuranın, şikayet ettiği kararların, bu hüküm anlamında yalnızca kendi “mülkleriyle” ilgili olması durumunda 1 No.lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini iddia edebileceğini hatırlatmaktadır (*Kopecký/Slovakya* [BD], No. 44912/98, § 35, AİHM 2004-IX). “Mülkler” kavramı, hem “mevcut mülkleri” hem de “malvarlığı değerleri” olarak değerlendirilmesi için yeterince ortaya konulan alacakları kapsayabilmektedir. İlgili maddi menfaat, alacak niteliğinde ise, yalnızca iç

hukukta yeterli bir dayanağın bulunması, mesela ulusal mahkemeler tarafından oluşturulmuş yerleşik içtihatla doğrulanmış olması, yani talep edilebilir olması için yeterince ortaya konulması durumunda, bir “mülk değeri” olarak değerlendirilebilir (*Kopecký*, yukarıda anılan, §§ 49 ve 52, *Raffineries grecques Stran ve Stratis Andreadis/Yunanistan*, 9 Aralık 1994, § 59, Seri A No. 301-B, ve *Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], No. 37685/10 ve 22768/12, § 142, 20 Mart 2018).

40. Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi mülk edinme hakkını güvence altına almamaktadır (*Van der Mussele/Belçika*, 23 Kasım 1983, § 48, Seri A No. 70, *Slivenko ve diğerleri/Letonya* (kabul edilebilirlik hakkında karar) [BD], No. 48321/99, § 121, AİHM 2002-II (özetler), *Kopecký/Slovakya* [BD], No. 44912/98, § 35 b), AİHM 2004-IX, ve *Valle Pierimpiè Società Agricola S.P.A./İtalya*, No. 46154/11, § 37, 23 Eylül 2014). Ayrıca, bu madde, bir para yardımının miktarının azaltılması veya kaldırılmasının, kanıtlanması gereken bir ihlal teşkil etmiş olmasına rağmen (*Valkov ve diğerleri/Bulgaristan*, No. 2033/04, 19125/04, 19475/04, 19490/04, 19495/04, 19497/04, 24729/04, 171/05 ve 2041/05, § 84, 25 Ekim 2011, ve *Grudić/Sırbistan*, No. 31925/08, § 72, 17 Nisan 2012) sosyal güvenlik rejimine aidat ödeyen kişilere belirli bir miktarda bir emekli maaşı için hak tanıdığı şeklinde yorumlanamaz. (bk., örneğin, *Domalewski/Polonya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 34610/97, AİHM 1999-V, *Janković/Hırvatistan* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 43440/98, AİHM 2000-X, ve *Kjartan Ásmundsson/İzlanda*, No. 60669/00, 39. paragraf, AİHM 2004-IX). Bununla birlikte, emekli maaşıyla ilgili bir alacak, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 1. maddesi anlamında, örneğin, nihai bir kararla onaylandığında, ulusal hukukta yeterli bir dayanağa sahip olduğu durumlarda “mülk” olabilir (*Pravednaya/Rusya*, No. 69529/01, §§ 37 ila 39, 18 Kasım 2004, *Maggio ve diğerleri/İtalya*, No. 46286/09, 52851/08, 53727/08, 54486/08 ve 56001/08, § 55, 31 Mayıs

2011, ve *Varesi ve diğerleri/İtalya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 49407/08, § 35, 12 Mart 2013).

41. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi, her şeyden önce ve özellikle, mülkiyete saygı hakkının kullanımına yönelik kamu makamının müdahalesinin yasal olmasını gerektirmektedir. Ayrıca, bu tür bir müdahale ancak meşru bir kamu (veya genel) yararı izlemesi durumunda ispatlanmış sayılmaktadır. Ulusal makamlar, toplum ve ihtiyaçları hakkında doğrudan bilgi sahibi olmaları sebebiyle, kural olarak "kamu yararının" ne olduğunu tanımlamak için uluslararası hâkime göre daha iyi bir konumdadırlar. Dolayısıyla, Sözleşme tarafından oluşturulan koruma mekanizmasında, genel menfaatlerle ilgili bir sorununun varlığı hakkında ilk olarak karara varma zorunluluğu ulusal makamlara aittir. Bu sebeple, ulusal makamlar Sözleşme'nin güvencelerinin kapsadığı diğer alanlarda olduğu gibi burada da belirli bir takdir yetkisine sahiptirler (*Wieczorek/Polonya*, No. 18176/05, 59. paragraf, 8 Aralık 2009).

42. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi, ayrıca, bu türden bir müdahalenin, izlediği amaçla makul bir şekilde orantılı olmasını gerektirmektedir (*Jahn ve diğerleri/Almanya* [BD], No. 46720/99, 72203/01 ve 72552/01, §§ 81 ila 94, AİHM 2005-VI). İlgili kişi özel ve aşırı bir yük altına girmişse, korunması gereken doğru denge ortadan kalkacaktır (*Sporrong ve Lönnroth/İsveç*, 23 Eylül 1982, §§ 69 ila 74, Seri A No. 52, *Kjartan Ásmundsson*, yukarıda anılan, § 45, *Sargsyan/Azerbaycan* [BD], No. 40167/06, § 241, AİHM 2015, *Maggio ve diğerleri*, yukarıda anılan, § 63, ve *Stefanetti ve diğerleri/İtalya*, No. 21838/10 ve 7 diğer başvuru No., § 66, 15 Nisan 2014). Bu bağlamda, belirsizliğin - yasal, idari veya makamların uygulamalarıyla ilgili de olsa - devletin davranışlarını değerlendirirken dikkate alınması gereken bir faktör olduğu vurgulanmalıdır. Nitekim, genel menfaat konusu söz edildiğinde, kamu otoritelerinin zamanında, doğru şekilde ve büyük ölçüdeki bir tutarlılıkla

tepki vermesi gerekmektedir (*Broniowski /Polonya* [BD], No. 31443/96, § 151, AİHM 2004-V).

43. Durumu bu hükme göre değerlendirmek için, başvuranın söz konusu sosyal güvenlik rejiminden yararlanma hakkının, emekli maaş haklarının özünü zedeleyecek şekilde ihlal edilip edilmediğini sorgulamak önemlidir (*Domalewski*, yukarıda anılan karar, ve *Kjartan Ásmundsson*, yukarıda anılan, § 39). Bir sosyal yardımın miktarı düşürüldüğünde veya iptal edildiğinde, bunun geçerli bir nedenle yapılmaması halinde mülke saygı hakkına müdahale söz konusu olabilir. (yukarıda anılan *Kjartan Ásmundsson*, § 40, *Rasmussen/Polonya*, No. 38886/05, § 71, 28 Nisan 2009, yukarıda anılan *Maggio ve diğerleri*, § 58 ve yukarıda anılan karar, *Varesi ve diğerleri*, § 38).

b) Bu İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

44. Sağlık ve Emekli Sandığının statüsüyle ilgili olarak, tarafların görüşleri farklıdır. Hükümet, özel sandık olduğunu ileri sürmektedir ancak başvuranlar bir kamu kurumu olduğu görüşündedirler.

Mahkeme, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketinin memur ve çalışanlarının Sağlık ve Emekli Sandığının, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Emekli Sandığı gibi bu alanda çalışan diğer başlıca kurumlar ile aynı görevi yerine getirmek üzere, 506 sayılı Kanun'un geçici 20. maddesine dayanarak kurulduğunu kaydetmektedir. Aşağıdaki görüşler ışığında, Mahkeme, emekli aylığı alan kişilere yaptığı ek ödemelerle ilgili olarak Sağlık ve Emekli Sandığının kamu statüsüne sahip olup olmadığını hususunun daha fazla araştırılmasının gerekli olmadığı kanaatindedir.

45. Mahkeme, somut olayda, emekli aylığı alma hakları bulunan başvuranların, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir "mülk" sahibi oldukları hususunun tartışma konusu olmadığını tespit etmektedir. Bununla birlikte, Hükümete göre, Sosyal Sigortalar Kurumunun

müdahalesi başvuranların mülklerine saygı gösterilmesi haklarına bir ihlal teşkil etmemiştir.

46. Mahkeme somut olayda başvuranların emeklilik maaşlarının, bazı durumlarda yaklaşık %50 oranında olmak üzere, düşürüldüğünü kaydetmektedir. Dolayısıyla, Mahkeme, uyulması zorunlu tutulan tedbirin Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca başvuranların mülklerine saygı gösterilmesi haklarına bir ihlal teşkil ettiği varsayımından yola çıkmaktadır. Mahkeme, tedbirin “yasa ile öngörüldüğü” veya “meşru amaç” izlediği hususunu sorgulamamaktadır. Dolayısıyla, Mahkeme, Sözleşme alanında ortaya çıkabilecek sorunun, Devlete sosyal mevzuat alanında tanınması gereken geniş takdir yetkisi dikkate alınsa bile, başvuranların, toplumun meşru çıkarları ile haklı gösterilemeyecek olan, aşırı ve orantısız bir yük taşıyıp taşımadıkları hususu olduğu kanaatindedir (bk., *gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis), Kjartan Ásmundsson*, yukarıda anılan, 40. ve 45. paragraflar).

47. Mahkeme, bu davada, 2001 yılında, Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketinin Yönetim Kurulunun, Sağlık ve Emekli Sandığının 105 aktif sigortalı ve 180 emeklisi olduğunu, bütçe açığının 7.536.874.462.160 Türk lirası (TRL) (yani, olayların meydana geldiği tarihte 5.753.340 Avro (EUR) miktarında olduğunu tespit ettiğini ve sigortalıların emekli aylıkları ve sosyal yardımlarının 506 sayılı Kanun tarafından öngörülen sınırlar içerisinde ödeneceğine karar verdiğini belirtmektedir. Daha sonra, Bakanlar Kurulu'nun 20 Aralık 2001 tarihli kararıyla, Sağlık ve Emekli Sandığının sermayesi, “intibakın” aidat süresi dikkate alınarak ve genel sosyal sigortalar rejimine bağlı sigortalıların durumu ile karşılaştırılarak yapılmasını öngören 506 sayılı Kanun'un ek 36. maddesi uyarınca, Sosyal Sigortalar Kurumu'na devredilmiştir. Mahkeme, Bakanlar Kurulu tarafından alınan tedbirlerin, başvuranların Sandığının muhtemel zararlarını mümkün olduğunca sınırlamayı ve başvuranları emeklilik yardımlarından ve çeşitli

sosyal yardımlardan yararlanmaya devam edebilmeleri için genel sisteme entegre etmeyi amaçladığını kaydetmektedir.

48. Bu bağlamda, Mahkeme, başvuranların emekli aylıklarının - bazı durumlarda yarı yarıya kadar - düşürülmesinin amacının bu emekli maaşlarını 506 sayılı Kanun ile öngörülen genel rejime entegre edilmesi olduğunu belirtmektedir ve söz konusu intibak yönteminin makul veya orantısız olmadığı kanaatindedir. Söz konusu devir ve başvuranların emekli maaşlarının intibakı sonucu, başvuranların kendilerine tahsis edilen miktarın bir kısmını kaybettiği doğru olsa da, bu sistem uyarınca emekli aylığını alan kişilere göre herhangi bir ayrımcılığa veya dezavantaja maruz kalmadan, başvuranların genel rejimden yararlanmaya devam ettikleri de doğrudur.

49. Mahkeme ayrıca, intibakın geriye dönük bir etki yaratmadığı hususunu ve sigorta şirketindeki hizmet süresinin, kanuna göre aidat ödeme ve hizmet süresi ile benzer kılındığını dikkate almaktadır. Bu sebeple, başvuranlar, hizmet verdikleri yıllar karşılığında kendilerine ödenmesi gereken emekli maaşlarını kaybetmediler (bk., *aksine (a contrario)*, *Bélané Nagy/Macaristan* [BD], No. 53080/13, 125 ve 126. paragraflar, AİHM 2016), ancak yalnızca, daha önce yararlandıkları bir avantajı temsil eden, - Sağlık ve Emekli Sandığı tarafından üstlenilen ve daha sonra aşırı bir açık olması nedeniyle tasfiye edilen - bu ödemelerin bir kısmını (tamamlayıcı kısmını) kaybetmişlerdir (bk., *gerekli değişikliklerin uygulanması koşuluyla (mutatis mutandis)*, *Frimu ve diğerleri/Romanya* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 45312/11, 45581/11, 45583/11, 45587/11 ve 45588/11, 7 Şubat 2012).

50. Mahkeme, bu unsurları dikkate alarak, başvuranlar tarafından eleştirilen tedbirlerin ilgililere, mülkiyetlerine saygı hakları ile orantısız ve aşırı olan uyumsuz bir yük yüklediği kanaatindedir.

51. Sonuç olarak, Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmemiştir.

II. SÖZLEŞMENİN 6. MADDESİNİN 1. FIKRASININ İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

52. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasını ileri sürerek, yargılamanın süresinden şikâyetçilerdir. Başvuranlar, yargılamanın bir sonuca varması için yaklaşık olarak dört yıl beklediklerini ve bu süre zarfında, emeklilik maaşlarının yarı yarıya azalmasıyla birlikte, savunmasız bir halde bulunduklarını ileri sürmektedirler.

53. Mahkeme, sürelerin, yaklaşık olarak, üç yıl ile iki ay (16 Ocak 2003 tarihinden 7 Mart 2006 tarihine kadar), ve iki dereceli yargılama için üç yıl ve sekiz ay arasında değişen, birçok yargılama ile ilgili olduğunu kaydetmektedir. Mahkemenin İçtihadı ile bu konuda belirlenen kriterler dikkate alınarak (bk., diğer birçok karar arasında, *Comingersoll S.A./Portekiz* [BD], No. 35382/97, 19. paragraf, AİHM 2000-IV, ve *Frydlender/Fransa* [BD], No. 30979/96, 43. paragraf, AİHM 2000-VII), Mahkeme, bu sürelerin makul süre ilkesini tanımadığına ilişkin bir değerlendirme yapılamayacağı kanaatindedir.

54. Başvuranlar, aynı maddeyi ileri sürerek, adil yargılanmadan yararlanamamaktan şikâyetçilerdir.

55. Hâkimlerin, Adalet Bakanı tarafından başkanlık edilen ve siyasi iktidara bağlı olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından atanmaları hususuna ilişkin bağımsızlık sorunu ile ilgili olarak, Mahkeme, daha önce *Çelebi/Türkiye* ((kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 54182/00, 28 Eylül 2004) davasında benzer bir şikâyet ile ilgili olarak karar verme imkânına sahip olmuştur. Söz konusu davada aşağıdaki ifadeler yer verilmiştir:

" Mahkeme, bir kuruluşun bağımsız olup olmadığını belirlemek için, bilhassa, üyelerinin atanma şekillerinin ve görev sürelerinin, dış baskılara karşı bir korumanın olup olmadığının ve bağımsızlık görünümü olup olmadığı hususunun dikkate alınması gerektiğini belirten içtihadını hatırlatmaktadır (bk., diğer birçok karar arasında,

Findlay/Birleşik Krallık, 25 Şubat 1997 tarihli karar, *Karar ve Hükümlerin Derlemesi* 1997-I, 281. sayfa, 73. Paragraf).

Mahkeme, öncelikle, hâkim ve savcıların görevleri süresince anayasal güvencelerden yararlandıklarını kaydetmektedir. Hâkim ve savcılar görevlerinden azledilemezler ve süreleri dolmadan işten çıkarılamazlar. Anayasa, hâkim ve savcılarının bağımsız oluklarını kabul etmektedir ve bütün kamu makamlarını bunlara hukuki görevleriyle ilgili olarak talimat vermeyi veya görevleriyle ilgili baskı yapmayı yasaklamaktadır.

Ayrıca, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyesi olan Adalet Bakanı'nın, yargı görevlerinin yerine getirilmesine ilişkin olarak hâkimlere talimat verebileceği ya da hâkimlerin görev ve hizmetleriyle ilgili bir bağlılık durumu olduğu iddia edilmemiştir ve böyle bir durum tespit edilmemiştir (bk. *İmrek/Türkiye* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 57175/00, 28 Ocak 2003). "

Söz konusu durumların benzerliğini dikkate alarak, Mahkeme, somut olayda yukarıda belirtilen kararda kabul edilen görüşten ayrılmayacaktır.

56. Yargıtayın Daireleri arasında hükümlerinin yorumlanması ve uygulanmasına ilişkin farklılıklara ilişkin şikâyet ile ilgili olarak, Mahkeme, kendi içtihatlarına ve bilhassa *Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye* ([BD], No. 13279/05, §§ 49 ila-58, 20 Ekim 2011), ve *Albu ve diğerleri/Romanya* (No. 34796/09 ve altmış üç diğer başvuru, § 34, 10 Mayıs 2012) kararlarında özetlenen ilkelere atıfta bulunmaktadır.

57. Mahkeme, sahip olduğu, iç hukuka saygı gösterilmesini denetleme yetkisinin, sınırlı olduğunu hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin normları "içerdiği" alanlarda bile, iç hukuku yorumlamak ve uygulamak öncelikle, mahkemeler başta olmak üzere ulusal makamlara düşmektedir: Doğal olarak, söz konusu makamlar, bu bağlamda ortaya çıkan sorunları inceleme konusunda özel olarak görevlidirler (*Zagrebačka banka d.d./Hırvatistan*, No. 39544/05, § 263, 12 Aralık 2013). Bu bilhassa, somut olayda olduğu gibi, ulusal hukukun yorumlanmasına ilişkin zor meseleler söz konusu olduğunda daha da geçerlidir (*Anheuser-Busch Inc./Portekiz* [BD], No. 73049/01, § 83, AİHM 2007 I). Kabul edilen yorumlama keyfi veya açıkça

mantıksız olmadığı sürece, Mahkemenin görevi, bu yorumlamanın etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını belirlemekle sınırlıdır (*ibidem*, §§ 83 ve 86). Mahkeme, bu nedenden ötürü, iç hukukun gerektiği şekilde yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan bir uyuşmazlık ortaya çıktığında başvuruların talepleri yerli adalet makamlarınca reddedilmişse, başvuruların , 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi gereğince “mülk değeri” olarak incelenen yeterince kesin bir alacağa sahip olduğunun değerlendirilemeyeceği kanaatine varmıştır. (bk. örnek olarak, yukarıda anılan *Kopecký* kararı, §§ 50 ve 58 ve *Milašinović /Hrvatistan* (kabul edilebilirlik hakkında karar), No. 26659/08, 1 Temmuz 2010, *Radomilja ve diğerleri/Hrvatistan [BD]*, yukarıda anılan, § 149, 20 Mart 2018, S., V. ve A./*Danimarka [BD]*, No. 35553/12 ve diğer 2, § 148, 22 Ekim 2018 ve *Molla Sali/Yunanistan [BD]*, No. 20452/14, § 149, 19 Aralık 2018).

58. İçtihat farklılığı olasılığı, doğal olarak, farklı yargı çevreleri üzerinde yetkileri bulunan mahkemelerin yargılama sistemine bağlıdır. Bunun yanı sıra, bu tür farklılıklar aynı yargı çevresinde de meydana gelebilir. Bu durum, kendi başına Sözleşme'ye aykırı olarak değerlendirilemez (*Santos Pinto/Portekiz*, No. 39005/04, § 41, 20 Mayıs 2008).

59. Sonuç olarak, bu şikâyet, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin şikâyetin kabul edilebilir olduğuna ve geri kalan kısmın kabul edilemez olduğuna,
2. Sözleşme'ye Ek 1. No.lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları gereğince 5 Mart 2019 tarihinde bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Robert Spano
Başkan

YAVAŞ VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE KARARI

EK

Birinci gruptaki başvurular

Başvuranların adı	Doğum tarihleri	Türk lirası olarak emekli aylıklarının intibakı (ve olayların meydana geldiği tarihte avro olarak)	Türk lirası olarak emekli aylıklarının intibakı (ve olayların meydana geldiği tarihte avro olarak)
Gökay Yavaş	01.03.1950	652.538.424 (500)	323.443.155 (245)
Ayşe Kamuran	05.06.1956	354.175.411 (270)	235.351.318 (180)
Yılmaz Anakoç	05.01.1945	464.832.722 (355)	282.769.185 (216)
Ahsen Çalışkan	11.04.1952	314.822.510 (240)	257.177.395 (196)
Ahmet Ay	01.12.1951	560.360.009 (428)	354.643.156 (271)
Müjgan Dayıoğulları	12.09.1958	507.070.158 (387)	293.337.628 (224)

İkinci gruptaki başvurular

Başvuranların adı	Doğum tarihleri	Türk lirası olarak emekli aylıklarının intibakı (ve olayların meydana geldiği tarihte avro olarak)	Türk lirası olarak emekli aylıklarının intibakı (ve olayların meydana geldiği tarihte avro olarak)	Talebin yapıldığı tarih	İş Mahkemesinin karar tarihi	Yargıtay kararının tarihi
Tahsin Yağmur	01.06.1961	602.500.000 (460)	301.251.740 (230)	11.12.2002	30.11.2005	07.03.2006
Dursun Yağmur	02.01.1951	604.000.000 (461)	337.000.000 (257)	11.12.2002	30.11.2005	07.03.2006
Salih Tuzculu	01.01.1941	584.000.000 (446)	314.000.000 (240)	11.12.2002	30.11.2005	07.03.2006
Erol Arık	01.11.1952	1.410.000.000 (1.077)	509.313.067 (390)	11.12.2002	16.02.2006	01.05.2006
Güler Canikoğlu	07.05.1941	810.000.000 (618)	408.645.682 (312)	11.12.2002	16.02.2006	01.05.2006
Ahmet Ballıoğlu	02.01.1952	623.112.240 (475)	325.210.560 (248)	16.01.2003	21.12.2005	07.03.2006